

פרק כסוי הדם

מתניתין:

דם מליקתן חייב בכסוי.

ונוהג בחיה ובעוף, אבל לא בבהמה!

ונוהג במזומן, בחיה ועוף הגדלים בבית ומזומנים לשחיטה בכל עת, ובשאינו מזומן, בחיות ועופות שאינם מזומנים לו אלא הוא צריך לצוד אותן⁽²⁾.

ונוהג בכוי, מפני שהוא ספק⁽³⁾ אם הוא חיה

החיוב של כסוי הדם, שמצוה מן התורה לכסות את דם השחיטה בעפר⁽¹⁾, נהג בין בארץ ובין בחוצה לארץ. בין בפני הבית, בזמן שבית המקדש היה קיים, ובין שלא בפני הבית.

ונוהג בחולין אבל לא במוקדשין! שעופות קדשים, כגון חטאת העוף ועולת העוף, אין

ואת בנו]. ולכן פירשו שהוצרך לפרש כן שלא נאמר כי כיון שנכתב בו "אשר יצוד" אין חיובו אלא כשאינו מזומן וצריך צידה. והרשב"א [תוה"ב ב"א ריש ש"ה] כתב בשם תוס' שנוהג אפילו במזומנים שהרי ריבתה התורה כי יצוד ציד, והביא ששינוי כן בברייתא להלן [פד, א]. אמנם רש"י כאן פירש ש"מזומן" הוא עוף הגדל בבית, והיינו שנקט כי גדר עוף מזומן הוא כמו בשילוח הקן שתלוי אם יש בעלות על העוף, [שהרי ביצים ואפרוחים נחשבים שאין מזומנים כשאינם בבית], ואינו שייך לנידון הברייתא לפטור עוף שהוא ניצוד בטבעו כאווזים ותרנגולים, שאין מחוסרים צידה מפני שאינם פורחים, ותוס' והרשב"א הבינו שנידון הברייתא הוא בחידוש המשנה, ואמנם שונה דין מזומן בשילוח הקן ממזומן בכיסוי הדם.

3. אף שבכל שחיטת בהמה וחיה יש ספק נוסף שמא במקום שחיטה היה נקב, וטריפה פטורה מכיסוי, ונמצא לכאורה שיש ספק ספיקא לפטור מכיסוי, מכל מקום אינו מתמעט מחיובו מ"אשר יאכל" שהרי שחיטה זו מתרתו באכילה מפני שהולכים אחר הרוב.

1. כתב הרמ"א [יו"ד כח, א] שהכיסוי הוא מצוה בפני עצמה, והשחיטה כשרה אפילו אם הזיד ולא כיסה. והש"ך הביא דבריו בדרכי משה שאפילו הוא עצמו מותר לאכול משחיטתו, וכן כתבו הבי"ו והיש"ש [סי' יא].

והט"ז העיר שהרא"ש [סי' ד"ו] כתב שהכיסוי הוא גמר השחיטה, וביאר שהיא מצוה בפני עצמה אלא שהיא שייכת אחר מצות שחיטה כמו תפילין של ראש אחר של יד [וראה שם שחילק ביניהם לענין דיבור בין זה לזה].

ובמעדני יו"ט [סי' ו, אות ת] דקדק כן מדברי הרא"ש שלענין הכשר השחיטה ולענין הברכה היא נחשבת מצוה בפני עצמה אף שהיא גמר השחיטה.

וראה באבי עזרי [פי"ב משחיטה ה"א] שנקט כי לכולי עלמא הכיסוי הוא מדיני השחיטה, ולא נחלקו אלא אם מברך לפני הכיסוי, משום שיש בו גם מצוה נפרדת של כיסוי, ועיין עוד בהערה 6.

2. רש"י פירש שהוצרך להשמיענו דין זה משום שבשילוח הקן מצינו חילוק בין מזומן לשאינו מזומן, ותוס' הקשו עליו אם כן למה לא שנינו אותו בשאר הפרקים [בגיד הנשה ואתו